

La pesta porcina africana

Júlia González Monfort

Veterinària especialitzada en seguretat alimentària

La pregunta que totes i tots ens féiem no era si la pesta porcina africana (PPA) entraria o no al nostre país, sinó quan ho faria.

El personal expert ja observava l'avanç d'aquesta malaltia del porcí des dels països de l'est d'Europa cap a l'oest, així com la pèrdua de l'estatus sanitari lliure de malaltia a les zones on apareixia la PPA. Des del 2007, la malaltia va aparèixer a la regió del Caucas i a Rússia, i el 2014 va arribar a la UE entrant per Lituània i després per Polònia. En aquestes zones de l'est d'Europa ja és una malaltia endèmica, i ha anat avançant i fent-se endèmica en llocs com Itàlia, per una mala gestió i no haver controlat la malaltia.

A països com Bèlgica i la República Txeca han aparegut focus locals que s'han aconseguit erradicar després de 12-24 mesos de lluita. Ara, però, ha arribat al nostre país com a focus local, ens ha llevat l'estatus de lliures de PPA i ha provocat conseqüències nefastes per al sector porcí.

Què és?

La PPA és una malaltia vírica que afecta només el porcí —porcs domèstics i senglars— i no afecta els humans, per la qual cosa no es tracta d'una zoonosi; podem respirar amb tranquil·litat. Aquesta malaltia presenta una simptomatologia de febre en l'animal que, en 24-48 h, cursa amb una mortalitat que ronda quasi el 100 % dels animals. Els que aconsegueixen sobreviure fins a un màxim de 15 dies són els encarregats de disseminar la malaltia, juntament amb la presència de cadàvers, pel canibalisme típic d'aquesta espècie. La PPA es transmet entre el porcí per contacte amb secrecions d'animals malalts, i per això la seua dispersió és lenta: entre 10 i 15 km a l'any.

Quan apareix un brot local en una zona allunyada d'altres focus, com és el cas de Catalunya, és perquè hi ha un factor humà que n'ha afavorit la dispersió. Inicialment, es va considerar que, en trobar-se el focus en una zona amb moltes àrees de descans de transport internacional, un producte de porcí infectat portat d'un altre país havia sigut el motiu principal. No obstant això, gràcies a la seqüenciació del virus, s'ha comprovat que la variant detectada és Geòrgia 2007, una soca diferent de les que circulen actualment per Europa, i que correspon al virus de referència utilitzat en instal·lacions d'investigació. L'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) estava estudiant aquest virus per al desenvolupament d'una possible vacuna contra la PPA, de manera que tot apunta a un possible escapament del virus des de les instal·lacions, però res està demostrat

Sus Scrofa. A. SAVIN

La PPA és una malaltia vírica que afecta només el porcí —porcs domèstics i senglars— i no afecta els humans.

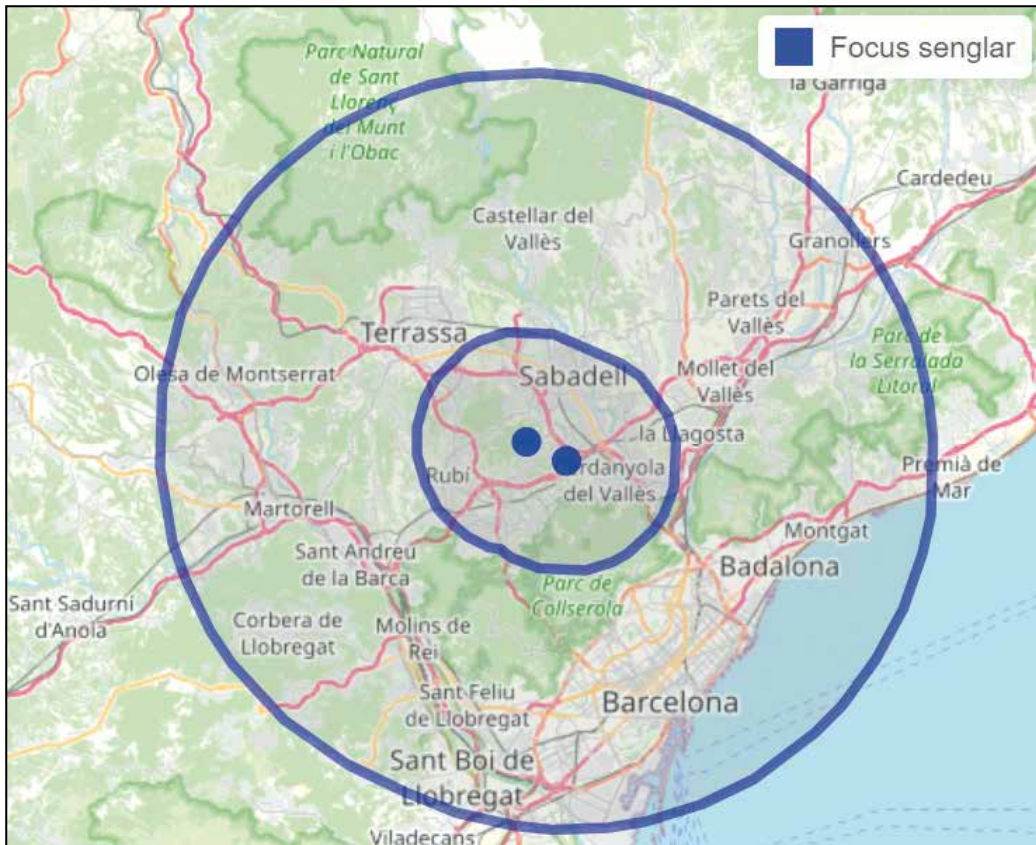
La PPA es transmet entre el porcí per contacte amb secrecions d'animals malalts, i per això la seua dispersió és lenta.

i encara estan investigant-ho. La bona notícia és que, per ara, la malaltia només afecta porcs senglars i encara no ha entrat a les granges de porcí domèstic, on les mesures de bioseguretat estan sent efectives.

Mercat porcí a Espanya

Les dades actualitzades de fonts oficials indiquen que l'any 2024 Espanya va produir 4,9 milions de tones de carn de porc; va ser el primer productor de la UE i el tercer del món. Entre un 55 i un 58 % de la producció anual es destina a l'exportació. El sector porcí és un dels pilars fonamentals del país, i equival aproximadament a entre l'1,3 i l'1,6 % del PIB nacional.

Des de final de novembre de 2025, el tancament de fronteres ha sigut la conseqüència de la pèrdua de l'estatus de país lliure de PPA en detectar-se el brot de Catalunya. Per sort, tres setmanes abans del brot, Espanya havia signat amb la Xina un tractat sobre regionalització: si apareixia un brot en una zona, només es tancaria l'exportació d'eixa regió i no de tot el país. Si no s'haguera signat aquest tractat, ara no podríem exportar carn de porcí de cap lloc del país.

Localització dels focus de porcs senglars detectats a Catalunya. (Font: MAPA)

Mesures davant un brot local vs. brot endèmic

L'Organització Mundial de Sanitat Animal (OMSA) és l'encarregada d'establir directrius internacionals per a la sanitat animal, coordina la lluita contra les malalties i garanteix la seguretat del comerç mundial. Davant un brot localitzat, s'indica establir un perímetre de 3 km i un altre de 10 km de seguretat. En el cas del brot de Catalunya, aquests perímetres s'han ampliat a 6 km i 20 km a causa del tractat de regionalització amb la Xina que implicava duplicar aquests perímetres per tal d'assegurar la continuïtat de les exportacions de la resta del país.

En els brots locals, la vigilància d'animals morts, la retirada per a evitar el canibalisme i la seqüenciació del virus són claus com a primeres accions. Igualment, s'ha d'evitar la disseminació del virus fora de la zona acotada, per la qual cosa es prohibeix la caça per a evitar la fugida d'animals malalts cap a zones lliures.

El control de les granges de porcí domèstic dins el perímetre de 20 km també és fonamental per tal de comprovar una possible transmissió dels senglars als animals domèstics. Fins ara no s'ha detectat cap granja positiva dins la zona afectada.

Quan un brot de PPA es descontrola i es declara zona endèmica, les mesures canvien lleugerament: per exemple, a Romania, on la malaltia és endèmica, s'ha demostrat que la caça és efectiva per reduir exemplars malalts i contribuir a controlar-ne la població. Igualment, la instal·lació de tancaments perimetrals també ha sigut efectiva per a contindre els animals infectats.

Mesures de bioseguretat en explotacions porcines

Espanya va erradicar la PPA el 1994 i va obtenir l'estatus de país lliure el 1995 fins a novembre de 2025. Al territori espanyol trobem granges extensives i intensives, i macrogranges. En totes és fonamental controlar l'ambient i evitar l'entrada de patògens. Les mesures implantades es coneixen com a bioseguretat i tenen com a objectiu previndre l'entrada de malalties.

Inclouen: control d'accés de personal amb períodes de quarantena per a visitants, vestuaris amb zones de desinfecció o dutxa, roba i calçat exclusius, ús de guants i monos, neteja obligatòria de vehicles de transport d'animals i pinsos, tancament perimetral per a evitar l'entrada de fauna silvestre i gossos, mesures contra rosegadors i aus, vigilància de senglars, comunicació amb autoritats, quarantena i proves per a animals nous, control estricte de moviments interns i traçabilitat documental, programes de vigilància sanitària, formació del personal i plans de contingència davant la sospita de malaltia.

La detecció d'un focus de PPA al nostre territori confirma una amenaça que els experts feien anys que advertíem. Tot i l'impacte inicial sobre el comerç exterior i la pèrdua temporal d'estatus sanitari, la resposta ràpida, les mesures de bioseguretat i el protocol de regionalització permeten afrontar la situació amb garanties. Mantindre una vigilància estricta és essencial per a minimitzar conseqüències i recuperar la normalitat. Esperem que el brot es controle prompte i que, dotze mesos després de l'últim positiu, tornem a tindre l'estatus de país lliure de PPA.